

194

פרוטוקול מס' א/2
מישיבת ועדת הכלכלה
מיום ג' ה' בטבת תשס"ז - 20.12.1955
בשעה 11.00

חברי הועדה:

השתתפו:

- ג. אבניאל - היו"ר
- י. אלטובי
- י. אלון
- ט. גלעי
- י. אולמרט
- ש. בז'רנו
- ס. אונא
- ע. וילנר
- ח. יהודה
- ס. יוספטל
- י. ניצני
- ש. פרלשטיין
- ס. קסיס
- ג. שוקן

מוזמנים:

- סר לוינסקי - משרד המסחר והתעשייה
- י. הלוי - משרד המסחר והתעשייה
- י. פריזר - משרד המסחר והתעשייה
- י. הנגבי - משרד המשפטים
- י. שביט - משרד החקלאות

- ס. פיאטנובה - המדרגים
- י. פלכסר - מזכיר הועדה

סדר היום: א. חוק לקיום תקן של תקנות ההגנה (הוראת שעה)

ב. שאלת המסבר בדליג הישראלי.

רבותי, בהתאם לנוהג עליו החליטו הישיבה הקודמת
אנו מתחילים לכל המאוחר רבע שעה לאחר הזמן.

היו"ר ג. אבניאל:

קבלנו הודעה שבמקום חבר הכנסת מרדכי זכנס
חבר הכנסת אלון לוועדת הכלכלה. אנו מקבלים בגרסה את הנכנס ומצטערים על
היובא.

בהתאם לסדר היום שנשלח לחברים בדיון היום
בשני סעיפים: חוק לקיום תקן של תקנות ההגנה ובשאלת המסבר בדליג הישראלי.
הצעה לסדר היום שהועברה אלינו מטעם הכנסת. בענין זה נתבקשתי על ידי
שר החקלאות לעכב את מסקנות הועדה, עד שתסליים את עבודתה ועדה מזוהדת
שנוכחת על ידו לטיפול בעיה. אמרתי לו שבדאי שנעמוד בטבע ובשיתוף
פעולה עם משרד החקלאות ושר החקלאות, אבל אינני רואה לנכון לעכב הדיון
בהצעה שהועברה אלינו על ידי הכנסת עד שועדה פנימית של המשרד תסיק מסקנותיה.

זו לא היתה כוונת מליאת הכנסת. ועדה פרלמנטרית אינה כפופה לוועדה פנימית של משרד מסויים. אבל נתברר שהכוונה איננה שנעכב את הדיון בלא נדחת קבלת המסקנות לזמן מסויים, ואולי בינתיים יוכלו לתת לנו יותר הארות על העניינים. דבר זה רצוי מאד, ולכן אמרתי שימסרו לשר החקלאות שלא נטכם עד אם נשב אתו או בא-כוחו, אבל בדיון בתחיל.

ועתה אנו עוברים לסעיף הראשון בסדר.

היום - חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה). חוק זה חוזר אלינו מדי 6 חדשים ולכן אינו חדש, אבל ישנם חברים חדשים שבשבילם החוק הוא חדש. לכן בקטתי את היועץ המשפטי, מר הנגבי, שימסור לנו סקירה תמציתית על החוק, וכן הזמנתי מומחים של משרד המסחר והתעשייה שיענו על שאלות החברים, באם תהיינה כאלה.

י. הנגבי:

ב-26.8.39, על פרוץ מלחמת העולם השנייה, פורסמו בהרשאה, על פי חוק של הפרלמנט,

תקנות הגנה שהטילו פיקוח חמור לצרכי המאמץ המלחמה על חופש המרש באנגליה הן מבחינה בטחונית והן מבחינה כלכלית. תקנות אלו נחלקו לשני חלקים: חלק הבטחוני והחלק השני - פיקוח כלכלי. על ידי דבר הילך במועצתו נתנה מכות לחוקק תקנות אלו גם בא"י, ואמנם באותו יום עצמו חוקקו התקנות כמעט באותו נוסח גם בא"י. למעשה בא"י היתה השיבות יתר לחלק הכלכלי, כי לגבי החלק הבטחוני היו תקנות מיוחדות. תקנות אלו שנקראו תקנות הגנה 1939 כיסו למעשה את כל שטחי החיים הכלכליים, פיקוח על טפילים, פיקוח על מצרים ומחיריהם, פיקוח על שירותים, נוסף לכך מטשלת המנדט חקקה תקנות מיוחדות לשטחים מסויימים של החיים הכלכליים, כגון: תקנות הגנה טביעת רווחים מופקעים, שבאה במיוחד למנוע ספרות במצרכים ושירותים, או תקנות שבאו לתקן את פקודות הפיקוח על המזונות שהיתה קיימת באופן נפרד. תקנות הגנה אלו הוצרכו לזמן, כי אם נתנו רק לתקופה מסויימת. למעשה הן עמדו לפקוע עם תום פעולות המדינה. ההארכה האחרונה היתה עד 10.12.45 אבל גם מטשלת המנדט וגם מטשלת אנגליה נוכחו לדעת שגם אפשר לבטל מיד את כל הפיקוח הכלכלי, עם הא"י. לכן לצבי תקנות הבטחוניות שבוטלו גם באנגליה וגם אצלנו. לעומת זאת התקנות הנוגעות לפיקוח הכלכלי הוצרכו לחמש שנים נוספות ועמדו לפקוע ב-10.12.50, שעה שכבר היתה קיימת הכנסת הראשונה. ואז באה מטשלת ישראל ובקשה להאריך תקנות אלו לחצי שנה נוספת עד שתגיש חוק תחליף. ובאמת מחצית השנה לאחר מכן בוטלו רוב התקנות הללו, והובחה בפני הכנסת הצעת חוק על פיקוח על מצרכים ושירותים. ואז רק חלק מתקנות ההגנה הוצעו עוד פעם לחצי שנה. ומאז מאריכים את התקנות הללו מדי פעם לחצי שנה, ומדי פעם נוטל משהו והן הולכות ומצטטקות, כי המציאות הכלכלית נשתנתה מאז 1950 ועד היום. ב-1950 היו בתקנות אלו 30 פרטים וכיום יש רק 6 פרטים.

אשר להצעת החוק פיקוח על שירותים ומצרכים הכנסת הראשונה שפלה בה אך לא סיימה את הטיפול, והצעת החוק הועברה לכנסת השנייה. ועדת הכלכלה של הכנסת השנייה שיפלה בחוק במשך שנה וחצי והאסיקה לעבור רק על שליש מסנו. אחר כך הופסק הטיפול בו לפי בקשת הממשלה ומספר חברי כנסת, אבל אני רוצה להדגיש, שאף פעם לא נלקח החוק בחזרה. עד כמה שידוע לי הממשלה מתכוונת בזמן הקרוב ביותר להביא את חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים מחדש בפני הכנסת השלישית, תוך תקווה שהפעם ייגמר הדיון בו בלודית השנויים. יצינו בו בכנסת השנייה, ואותם שנויים שהכנסת השנייה רמזה עליהם בכמה מהחלטותיה.

אגב, בהארכה האחרונה, על ידי הסתייגות שנחקבלה, הוחלט לקבוע ועדת ערעורים על כל הסמכויות תחונות בחוק זה. הממשלה מבקשת פעם נוספת הארכה ל-6 חדשים.

מ. ארם:

אני הייתי מציע שזו תהיה הארכה האחרונה של חוק זה וועדת הכלכלה תנקוט יזמה שחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים יונח מחדש על שולחן הכנסת. אנו עומדים על סף תקופת חירום, בה ישחבשו דברים רבים ונצטרך ללא ספק להטיל עלינו חומרות רבות. לכן אני מציע לאשר חוק זה ועם זאת לקבל החלטה רואה צורך דחוף בהבאתו מחדש של חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים.

מ. וילנר:

בטרם ניגש לדיון בסעיפי החוק אני מבקש לשמוע מה הן הסמכויות הכלולות בהצעת חוק זו כי יש לי הרושם שגם אלו הכלולות בחוק אינן מבוצעות למעשה.

ג. שוקן:

עד עכשו שמענו על המסגרת המשפטית של חוק זה, אני חושב שאנו צריכים לקבל תמונה מלאה לגבי איזה חלקים של הפעילות הכלכלית משתמשים בתקנות אלו, מה הם המארכים והשירותים עליהם מטילים פיקוח, מה צורת הפיקוח ובאיזו מידה הפיקוח נעשה בלוויית טובסידיות. כן צריכים אנו לדעת מה הן המטרות שלשמן משתמשים הפיקוח.

שמעתי שיש אפשרות לערער נגד צווים אלה, אך אין עושים זאת. אותי זה מפליא במקצת. הייתי רוצה לדעת, האם באמת קיימת אפשרות כזאת, והאם הובא הדבר לידיעת הצבור?

ש. בז'רנו:

בעקבות הדברים שנאמרו על ידי חברי הכנסת וילנר ושוקן הייתי מציע שנקבל רשימה מפורטת של המארכים שהוכרזו כמצרים בפיקוח, כי אני הייתי מציע לשנות חוק זה שהממשלה תחוייב כל 6 חדשים, או כל שנה, לקבל אישור הכנסת על רשימת המארכים שהיא רואה לפקח עליהם.

כן הייתי מציע שנקבל רשימה של המארכים שעליהם יש כיום פיקוח על המחיר ורשימת המארכים הנחמכים.

אשר לאישור החוק, אני חושש שאם נתחיל בויכוח נאחר את המועד, ולכן לא הייתי מתנגד לכך שבינתיים נאשר את החוק כפי שהוא, ונמשיך בדיון לאחר מכן. ואשר לעצם החוק, אינני יודע אם אנו מעוניינים לתחלל ממשלה סמכויות שהיא זקוקה להם לשעת חירום, ואם אנו כל כך משוכנעים ששעת חירום זהו מצב נורמלי במדינה שאף פעם לא נצא ממנו, ואיננו שואפים להגיע למצב שבו חנאי הכלכלה הטבעית יסדירו דברים שכיום האדמיניסטרציה מתערבת בהם למעלה מהמידה. דעתי היא שעדיף חוק זמני למטרה מסוימת של שעת חירום על פני חוק קבע.

י. אלמוגי:

אני תמה על הממשלה שלא הציעה לנו להאריך את תוקף החוק לשנה במקום למחצית השנה, משום ששנת 1956 אינה מבטיחה לנו אפשרות להתמסר להכנסת חוק קבע. אין זה בריא להאריך את תוקף החוק כל חצי שנה, במיוחד שאנו יודעים מראש שתוך חצי שנה לא נספיק לכיין את חוק הקבע.

אשר להצעה מר ארם ביחס להארכת האחרונה, איננו מוסמכים לדון על כך. ושנית, אין בזה כל צורך, כי אינני יודע מה עלול לקרות במחצית השנה הקרובה.

קשה להתנגד לסקירה על מצב הדברים כיום, אבל אני תומך בהצעה שעכשו נאשר את החוק - כדי לא לגרום לעכוב - ומיד לאחר האשור נכנס לויכוח כללי על החוק.

היו"ר ב. אבניאל:

אני רוצה לנסות לסכם סיכום שיחזקב על דעת כל החברים. אנו עומדים 10 ימים לפני תום תקופת של תקנות אלו. והיות והועדה ברובה תומכת באישור החוק -מה שאין כן אני - נדמה לי שצודק מר בז'רנו, שקודם כל עלינו לדון ולהחליט על עצם הארכת תקפו של החוק, כי אחרת אנו עלולים לאחר את המועד.

אולם בטרם נאשר את החוק, עלינו לשמוע סקירה תמציתית על מה חל חוק זה, מה הם המארכים עליהם חל הפיקוח על המחירים או פיקוח אחר, ומה הן הסמכויות הנתנות בחוק זה.

טועה מר בז'רנו אם הוא חושב שחוק קבע יהיה חוק שלא לשעת חירום. גם חוק ישראלי יהיה רק לשעת חירום, אבל הוא יקח בחשבון את השנויים שחלו במשך הזמן, ויחן להם לבוש ישראלי ואקטואלי יותר.

י. הנגבי:

ביחס לוועדת העררים, עם ההארכת הקודמת נחקבלה ההחלטה להקים ועדת עררים ובהתאם לכך הוקמה הועדה. היא נתמנתה על ידי 3 שרים. בראשה עומד השופט מני שנתמנה על ידי שר המשפטים, מר שטרן יו"ר מרכז ההשקעות שנתמנה על ידי שר המסחר והתעשייה ונציג משרד החקלאות שנתמנה על ידי שר החקלאות. תקנות מיוחדות על סדרי הדיון בוועדה נתפרטמו בזמנו. פרטום מינוי הועדה נעשה ברשומות, ונוסף לכך כל העתונות הודיעו שנתקבלה החלטה למנות ועדה זו. אני חושב שהגורמים הכלכליים הנוגעים בדבר יודעים זאת.

ג. שוקן:

מה הן סמכויות הועדה?

י. הנגבי:

התיקון שנחקק אמר, כי אם נתן צו אישי לאדם מטוילים או לקבוצת אנשים, ואותו אדם רואה את עצמו נפגע על ידי הצו, הוא יכול תוך 14 יום להגיש ערעור לוועדת העררים, והועדה רשאית, לאחר דיון, או לבטל לגמרי את הצו או לאשר אותו או להכניס בו שנויים. עד היום לא הוגש שום ערעור.

ד"ר לוינטל:

החוק המונח לפניכם אינו נוגע למשרד המסחר והתעשייה בלבד, אלא כמעט לכל משרדי הממשלה. אבל יש להכיר בכך שמשרד המסחר והתעשייה הוא הנוגע העיקרי, ולכן עליו ליטול על עצמו את היזמה. לפני שהוגשה הצעת חוק זו בפני הכנסת, נחבטשתי על ידי שר המשפטים לרכז את החומר ביחס למארכים ושירותים הנמצאים בפיקוח וכן ביחס למנגנון המופעל לשם ביצוע חוקים אלה. החומר שרכזתי משתרע על 9 עמודים. לכן אי אפשר לומר בקיצור במה המדובר. אפשר לומר שהפיקוח מוחלק לכמה חלקים: פיקוח על מחירים, פיקוח על הייצור, פיקוח על השיווק ופיקוח על הטיב. בשטח הנוגע למסחר ותעשייה, למעט מזון, הוטו הפיקוח במדדי רחבים מזה שנתיים. לפני שנתיים היה קיים מספר של פיקוח על 180 חמרים תעשייתיים, הכל למעט מזון, ועכשו כמעט ואינו קיים פיקוח על מארכים אלה, פרט למקורים או יחידות קירור ויהלומים.

אשר לבקשת מר בז'רנו, אני יכול לדאוג לכך שרשימה זו המשקפת את כל המארכים והשירותים בפיקוח בכל משרדי הממשלה, כפי שהיא בידי שר המשפטים, תוגש לוועדה. כמוכן, המארכים הנתמכים אינם נכללים ברשימה זו.

היו"ר ב. אבניאל:

כאשר אקבל את כל החומר בכתב, אני או לידיעת החברים. האם מר הלוי יכול למסור לנו איזה מארכי מזון

מקבלי סובסידיה?

א. הלוי:

אנו נמצאים לכם רשימה של כל המארכים הנתמכים. בשטח הקמה, המצרך הראשון במעלה הלחם האחיד נתמך בסובסידיה רצינית. כיום קמה לבן מכניס 1.700 הדולר וקמה אחיד - 1.300 הדולר. חלב נתמך ב-41 פרוטות על כל ליטר; נוסף-לכליהמכניס: נהרך ב-6-5 מליון לירות. קמה דגים, למשל, עולה 140 דולר הטונה ונמכר במאות לירות. כמו כן נתמכים המארכים: בשר, דג פילה, שמן וחבטת חלב.

היו"ר ב. אבניאל:

בזה ייכמנו את חלופי הדעות הכלליים, מתו הנחה שבימים הקרובים נקבל רשימה מלאה ומפורטת בהתאם לשאלות שנשאלו על ידי החברים. ועכשו נעבור לדיון לגופו של החוק.

אני שואל את מר ארם את הוא עומד על הצעתו שזו

תהיה ההארכה האחרונה?

מ. ארם:

לא. אם כך, אני מציע הועדה תביע משאלה, שזו תהיה ההארכה האחרונה על מנת שיביאו לנו חוק יש ראלי

היו"ר ב. אבניאל:

לשעת חירום.

אני מציע שנבקש את הממשלה להביא לכנסת הצעת חוק.

י. אלמוגי:

הועדה מביעה את משאלה הארכת תקפן של תקנות ההגנה ל-6 חדשים תהיה ההארכה האחרונה, ועד אז תביא הממשלה לכנסת הצעת חוק ישראל של תקנות חירום.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מציע שנאריך תקנות אלו ל-6 חדשים מתוך הבעת תקנה שבמשך הזמן יוגש לכנסת חוק הפיקוח על

מ. ארם:

מארכים ושירותים.

אני טבור גם כן שיש להביא הצעת חוק לכנסת, אבל לא בצורה שלה מתכוון מר ארם. מכל מקום, אי מתנגד לכן שנביע משאלה כזאת בשלב זה. למשאלה כזאת יכול להיות מקום רק

ש. פרלשטיין:

לאחר דיון מקיף.

היו"ר ב. אבניאל: אני רוצה לומר על דעת עצמי: לי נדמה שעצם הבעת משאלה כזאת תמריץ את הממשלה לשבת על המדוכה, ובמידה והממשלה תקבל הצעה שלא תירצה בעיני, אלחץ בה במליאה. אבל בזה שהגיע הזמן להחליף את התקנות האנגליות מלפני 16 שנה בחוק ישראלי - איך ספק.

י. אלמוגי:

הצעתי היא: הועדה מביעה משאלתה, כי הממשלה תביא לכנסת חוק קבע שיחליף את תקנות ההגנה.

ש. בז'רנו:

אני מתנגד לכל משאלה. זו שאנו נכנסים לדיון ומביעים לידי מסקנות, ולא דוקא ביחס למשאלה, או שאנו דוחים את כל הדיון עד לאחר אישור החוק, ואז נחליט על הדרך בה נלך.

מ. אונג:

אני מבין שאם אנו מביעים עכשו משאלה הכיוון זה - ואני בעד זה - אין הדבר אומר יותר מאשר, שאיננו רוצים בדרך זו של הקיקה שמדי פעם בפעם צריך להאריכה, ולכן אינני רואה הבדל עקרוני אם אנו אומרים שזו תהיה הארכה אחרונה או לא.

י. אלמוגי:

אילו היה לי בטחון שתוך חצי שנה נוכל להביא חוק קבע, לא הייתי מתנגד לכך. אבל מדוע עלי לקבל עכשו משאלה שאינני יודע אם אוכל להגשימה, וכעבור חצי שנה מישהו יקום בכנסת ויגיד: אפילו ועדת הכלכלה הביעה משאלה שחוק זה לא יוארך יותר אלא יוחלף בחוק קבע.

ש. שורש:

לדעתי, עלינו להאריך את תוקפו של החוק המוצע לחצי שנה ויחד עוזאת להביע משאלה שהממשלה תגיש לכנסת חוק קבע.

ס. יוספטל:

אין כל סמך שכיום נמצאים אנו בחקופת הירום ואין מקום להפסיק תוקפו של חוק זה. אני הייתי מציעה שנאריך תקפו של חוק זה עד שיוחלט בחוק קבע, בלווית משאלה שהדבר ייעשה בהקדם האפשרי.

היו"ר ב. אבניאל:

אנו עוברים להצבעה.

ש. בז'רנו:

אני מתנגד להעמדת השאלה להצבעה. אני דורש דיון.

היו"ר ב. אבניאל:

אני רוצה לומר, שבעצם קבלת המשאלה איננו מביעים דעה לא לחיוב ולא לשלילה לא של סעיף זה ולא של סעיף אחר של החוק. ולכן אין לזה קשר עם הסקירה שבקשנו לשמוע.

ש. בז'רנו:

אני מצטער, אינני מוכן לקבל את עמדתך. אני רשאי לדרוש דיון על החוק לפני ההצבעה. הצעתי לוותר על דיון כדי לא לאחר אתהמועד. מה הן האימפליקציות של משאלה זו, חרשה לי לפרש בעצמי. אינני מוכן לשום משאלות מסוג זה לפני שנקיים את הדיון.

ש. פרלשטיין:

אני חושב שקבלת החלטה על משאלה כזאת יש לה אימפליקציה המחייבת את הועדה, ואני אינני מוכן לכך בטרם קיימנו את הדיון על החוק.

י. אלמוגי:

אם אנו יכולים להתאחד על ההצעה, שמאריכים את תקנות ההגנה ותו לא - אני מוכן להסכים לה.

היו"ר ב. אבניאל:

אני אעמיד את ההצעה להצבעה פרלימנרית.

ש. בז'רנו:

אני מבקש להעביר את העניין לוועדת הכנסת.

היו"ר ב. אבניאל:

נצביע ואחר כך נעביר את השאלה לוועדת הכנסת.

ג. שוקן:

אני רואה אפשרות להחליט על הארכת החקנות פה אחד, ומשום כך אני מציע שנסיר מסדר היום את ענין המשאלה.

היו"ר ב. אבניאל:

אני מעמיד להצבעה את הצעת מר ארם: הועדה מאריכה תקופת תקנות ההגנה ומביעה משאלה, שהממשלה תביא הצעת חוק שתסדיר את העניין.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת מר ארם - 4
נגד - 6

נדחתה הצעת מר ארם; הוחלט שלא להביע משאלה.

היו"ר ב. אבניאל:

אנו עוברים לדיון בסעיפי החוק.
1. 'קיום תוקף'.

ועל ידי כך לזרז את הממשלה שתביא חוק קבוע ישראלי.
אני מציע שיאריכו את תוקף החוק ל-4 חדשים בלבד,

ה צ ב ע ה

סעיף 1 - אושר

הסתייגות - היו"ר ב. אבניאל

היו"ר ב. אבניאל: סעיף 2 - "תחולתן של הוראות קודמות".

סעיף 3 - "תחילה".

ה צ ב ע ה

סעיפים 2 ו-3 אושרו

היו"ר ב. אבניאל: אשר לחוספת, בסעיף 4 אני מציע להוסיף את המלים:
למעט תקנה מס' 46. בתקנה 46 נאמר שאפשר להכניס
למפעל מנהל ינהל את העניינים וברשותו לבטל כל מיני סמכויות, התחייבויות
וחוזים שהמפעל חתם עליהם משהו אחר.

ס. יוספטל: אם החוק מכוון לשעת חירום, מאד יחכן שבשעת
חירום צריך לבטל חוזה אזרחי על מנת למלא צורך
בטחוני. ולכן בעיני זה סעיף חיוני שצריך לקבלו.

י. אלמוגי: אם לא יהיה סעיף כזה הרי במקרה שהממשלה תראה
צורך לעשות דבר זה - והיא תראה צורך לעשות
זאת בשעת חירום - מתבטל כל החוק.

היו"ר ב. אבניאל: אם אינני טועה לא השתמשו בסעיף זה אף פעם.

א. תוי: השתמשו, במקרה של המאפיות.

י. אלון: לחוק חירום יש הגיון שלו. הוא אינו בא להגניב
חוקים בלתי רצויים שכוחם יפה לגבי ימי שלום.
העובדה שהיו"ר הזכיר שכדרך כלל לא השתמשו בסעיף זה היא רק מוכיחה
שהממשלה, אפילו בהרכבה הקודם, לא ניצלה סמכות זו לרעה. אבל טוב שתהיה
בידה אפשרות כזאת למקרה הצורך. יכול להיות שבעל מפעל בתום לב התחייב
בהסכם חוקי לספק הזמנה מטויימת ולפתא פתאום מתגלה צורך בטחוני או צורך
חירום שיש לו השפעה על ענייני הבטחון לבטל הסכם זה. לכן אני מציע, גם לאור
הוחו של חוק חירום וגם לאור הנסיון, שנאשר פה אחד סעיף זה.

מ. וילנר: אנו משתמשים במושג של שעת חירום, אבל הכוונה
אצלנו היא גם לשעת שלום, כי כל הזמן יש שעת
חירום אצלנו והכוונה אינה לזמן מלחמה. לכן צריך ל שאיר סעיף זה כמו שהוא.

א. הלוי: העובדה שרק במקרים יוצאים מן הכלל נזקקנו לסמכות
זו מדברת בעד עצמה. מקרה אחד היה בחזרה, מקום
ש מאפיה גדולה - בטרם הוקמו מאפיות נוספות - קבעה לעצמה סדורים מיוחדים
שבעקבותיהם נמצא הצורך מנוצל. לא יכולנו לעבור על כך לסדר היום והיינו
נאלצים למנות אדם שיפקח וינהל את המפעל. אני יכול לציין מקרה נוסף
שקרה לפני שלוש שנים בתקופה קשה של מחסור בקרח, היו הסכמים בלתי רצויים
על הפסקת פעולתם של המפעלים למען קנוניות מחירים. כן קרו מקרים כאלה
במפעל לנרות חנוכה ובבית חרושת למצות.

אני אומר: עצם החוק והסמכות להזדקק לו שימש
גורם מונע. אם יש חוזה של ספק שהוא אינו בקו ההגיון הבכיא, בודאי
שהממשלה תבטל אותו. זו אחת המטרות של החוק, ומה גם שנתנה זכות ערעור
על החלטה כזאת.

ש. בז'רנו:

מדברי מר הלוי לומד אני באיזו מידה אין לנו דעה ברורה מה צריכות להיות מטרות התקנות הללו. מר אלון שענה להצעת היו"ר צדק ונתן דוגמה קלאסית של מטרה לה נחוצה טמכות זו. אולם מר הלוי חיזק את דבריו בכל אותם הנימוקים השוללים תקנות אלו, כי לגבי הדוגמאות שהביא מר הלוי אין צורך בתקנות לשעת חירום.

ס. יוספטל:

מר בז'רנו הוכיח, לפי דעתי, את הצורך בהחלפת תקנות החירום כחוק קבע, כי הוא צדק באמרו שלגבי המקרים שהביא מר הלוי לא היה צורך להשתמש בתקנות לשעת חירום. אבל לפי דעתי יש צורך בחוק המאפשר שימוש כזה וטוב שבינתיים אפשר להשתמש בתקנות חרות למטרה זו.

י. אלון:

ני מצטרף לדברי הגב' יוספטל. גם אני טבור שהדוגמאות שהובאו כאן מעידות שיש צורך בהסדר קבע למניעת קרטלים. אבל בהמשך לדברי הקודמים: מצב חירום אין פירושו רק קרבות. הייתי מאושר אילו מצב חירום היה מסתיים בלי קרב. אבל מצב חירום יש לו בטויות אחרים שמשמעותם כלכלית. קודם כל יש מצור, ויש מחסור גדול במצרכים, והסדר שיווק המצרכים החיוניים לאוכלוסייה זה חלק מכוסר העמידה של המדינה כולה. ולכן אני חושב שבצדק הפעילו את החוקי האלה נוכח תנאי המחסור. לכן אני מציע לאשר את הסעיף כפי שהוא מנוסח.

היו"ר ב. אבניאל:

מאחר שמר הלוי הודיע שסעיף זה נתן לערעור בפני ועדה בראשותו של שופט, אני מטיר את הסתייגותי.

לסעיף 7 בחוספת אני מציע להוסיף את המלים:
למעט תקנות מניעה 1(ג) 1(ד) לתקנה 3(א).

י. הנגבי:

סעיף 7 זה תקנות הגנה מניעת רווחים מופקעים, הן קובעות הוראות למניעת ספרות. בין יור ההוראות יש הוראה שאפשר לקבוע מחירים מכסימלים למצרף, שכר מכסימלי לעשיית שירות, הוראות בדבר אסור לטרב למכור, הוראות בדבר חיוב להציג מחירים במקום בולט לעיין, הוראות פיקוח, לפיכך יכול פקח לתפוס מצרף ולהחזיק בו עד למשפט, והוראה מס' 11 אומרת, כי אם מצרף עלול להתקלקל או דרוש באופן דחוף בשוק, אפשר למכור אותו גם מבלי לחכות למשפט ואת התמורה מפקידים בידי קופת המשפט.

בא יו"ר הועדה, מר אבניאל, ומציע לבטל את

ההוראות לפיהן אפשר לדרוש מאדם למכור מצרף מסויים, וכן את ההוראה לחייב למכור לאדם מסויים. מר אבניאל אינו מחננד שמצרף שנחפס ימכרו אותו מיד, אבל הוא מציע שימכרו אותו רק על ידי מכרז. כבר אמרתי לר שעל ידי כך הוא מבטל את עצם ההוראה, כי אם המצרף עלול להתקלקל, הוא יתקלקל עד יתקבל המכרז, כי מכרז אינו יכול להעשות חוץ שעות ספורות.

היו"ר ב. אבניאל:

הצעה זו כוללת שני חלקים: חלק אחד שאני יודע שרוב החבריה לא יוכלו להצטרף אליו, והוא בא לתת בטוי מחאה לכל שיטת הפיקוח שהיתה נהוגה אצלנו בזמן קיומו של חוק זה. הייתי טבור והנני טבור גם היום שהפיקוח הביא לנו נזק יותר מאשר תועלת, ולכן הצעתי לבטל זאת, ואני עומד על הצעתי זו גם עתה.

החלק השני של ההצעה נובע מכך, שהובאו בפני

מקרים שמכרו דבריה שלא בצורה הוגנת ביותר. סדרו את הדבר בין מתי מעט יודעי דבר. לכן אני מציע את הטייג, שאם כבר חייבים למכור, ימכרו על ידי מכרז ובתנאי המאפשרים בקורתו של הצבור. אינני קובע באיזה צורה צריך להעשות המכרז הפומבי, אני רק מטייג את המוכר בתנאים שיובאו לידיעת הצבור. על כל פנים, זה יביא תועלת להגיינה המוטריה, ולכן אעמוד על הצעתי גם אם לא התקבל.

י. אולמרט:

לדעתי, יש לקבל הצעתו של מר אבניאל, ומדוע? יש חוק האומר שמצרכים חקלאיים מסויים יש לשלוח עם תעודת משלוח מסויים. החקלאים אינם עושים זאת, והנה עולה בדעתו של הפקח לבדוק, ובמקרה שאין הועדה מחרימים את התוצרת, ואז לא נשאר מכל המכונות אלא צפר ואפר. אמנם יש והפקח בטוב לבו מסכים שהמכונות תועבר למשווק של אותו משק, אבל אינני רוצה לסמוך על טוב לבו של הפקח. לכן

יש לקבל הצעתו של מר אבניאל, כי אז יש סיכוי שהתוצרת תמכר במחיר הוגן.

ש. שורש:

על הפיקוח יש הערכות שונות. יש הערכה שהפיקוח הציל את המדינה מרעב בתקופת העליה. אילו לא הפיקוח אינני יודע מה היה קורה במדינה. נמצאים דומים עלולים עוד להיות. ולכן יש צורך בטעיף זה שבא לענות על מצבים כאלה, מה גם שנחנת זכות ערעור לאדם הרואה עצמו נפגע.

אני אינני יודע על מקרים עליהם הצביע מר אולמרט. אני חושב שברוב המקרים יש פקודות משלוח, איך שולחים תוצרת במורה אנונימית. וגם כאשר לנתג אין תועלת משלוח, התוצרת אינה נמכרת ברחוב אלא מועברת למשווק אליו קשר יבעל התוצרת. אני יודע עשרות מקרים כאלה שלא היה שימוש שרירותי בטעיף זה, והעובדה שעלולים להגיש משפע, עשויה למנוע שימוש שרירותי במקרים כאלה.

א. הלוי:

בדרך כלל בטלנו את הפיקוח בדרכים. כיום אין יותר פיקוח על ביצית ועופות. אולם החקלאים הקימו קרן מנימוס להגן על מחירי מנימוס, דבר המוסכם על ידי כל המשווקים. אבל ישנה פה ושה חקלאים שרואים לעקוף קרן זו. כל חקלאי או כל משק מאורגן יודע את כחובת המשווק שלו, ולכל משווק שולחית תעודת משלוח.

ואשר למכירה מצרכים שנחפטים על ידי מכרז, עופות אי אפשר להשהות למכר וכן גם ירקות. לכן קבענו כלל שהתוצרת נמכרת באמצעותו אותו משווק אחר קשור בעל התוצרת. שום פקח אינו רשאי לתת הוראות מכירה. החלטה על כך נתונה בידי 3 מפקחים מחוזיים, שנעזרים על ידי 3 יועצים משפטיים וכל מקרה מוחלט על ידם. כל החמורה רשומה ועומדת על החלטה, ויכול כל חקלאי וכל משק לבוא ולערער בפני המפקח. ובהזדמנות זו אבקש את חברי הועדה שיפנו אלינו כל מקרה של שימוש לרעה על ידי האדמיניסטרציה.

אתן דוגמה ביחס לאבקת חלב. אנו נותנים אבקת חלב למחלבות במחיר של 200 לירות הטונה, מחד נתמך בגלל השליבות המצרכים שמייצרים ממנה - לבניה, לבן וגבינה רזה. נמצא שהלול היה משלם 600-800 לירות בעבור טונה. והנה אתה נתקל בעובדה שבעל מחלבה בגליל, שקבל אבקת חלב בחיפה @ הוביל את אבקת החלב לחל-אבי והנימוק שלו: הוא אריך להוסיף עוד טונה על המכוננית, ולא נוח להוביל פעמיים, לכן הוא מוביל את 3 הטונות מחיפה לחל-אביב.

ז. אלמוגי:

אני מסכים לכל הנימוקים שהובאו כאן. אבל אני רוצה לומר למר אבניאל, כולנו מצאנו תרופה שקוראים לה מכרז, אבל מה לעשות כאשר עם המכרז קרה מה שקרה עם הזבובים ביחס לדי.די.טי, הם התרגלו אליו. המכרז הוא עורבא פרח. יש קרטל של אנשים שלוקחים את כל המכרזים ומתעשרים על חשבון המדינה. לכן הקדושה הזאת של המכרז נפגמה. ולכן צריך למצוא תרופה אחרת.

ג. שוקן:

אני חושב שהשאלה היא די פשוטה: דברים שעלולים להתקלקל צריך למכור באותו אופן שבו היו נמכרים אילו לא החרימו אותם. נדמה לי שדוקא במזון מקיימים את שיטת המכירה במכרזים, כי יש שווקים סיטונאים בהם מוכרים את הסחורה בשיטה זו.

אינני יודע את מה שאמר הלוי מובטח בחוק. אם החוק אינו קובע זאת, כדאי להגדיר זאת בחוק.

היו"ר ב. אבניאל:

בודאי שיש הרבה אמת בדברי מר אלמוגי, שגם את המכרזים עוקפים ועושים אותם פלסטר. אבל לעת עתה זה הרע במיעוטו, שהחוק יקבע גם מכרז פומבי וגם הנאים שמאפשרים בקורתו של הצבור. את החברות ירצו לקבל את הצעתי, אני מוכן להפריד בין המחצית הראשונה והמחצית השנייה של הצעתי.

ש. פרלשטיין:

בעיית המכרזים היא בעיה די חמורה. כמה גורמים ניסו לפעול בנדון ואמנם יש התקדמות מסויימת. הוחלט שרק אנשים העוסקים בענף של המוצר הנמכר, והם סוחרים ושומים או בעלי תעשייה של שני הסקטורים, או סיטונאים או קמעונאים העוסקים בשיווק מצרך זה יכולים להשתתף במכרז.

אני מוכן לקבל את הפרקטיקה הנוכחית שמצרכים שעלולים להתקלקל צריך למכור אותם באותה צורה שהם נמכרים תמיד. אבל מהי הפרוצדורה במקרה שביח הדין מחליט על החרמת הסחורה ובאיזו צורה נמכרת הסחורה.
אני הייתי מציע לומר: מחליט בית המשפט על החרמת סחורה, לא תבוצע המכירה אלא באמצעות מכרז פומבי ובתנאים המאפשרים בקורתו של הצבור.

י. הנגבי:
המדובר במקרים שיש הכרח למכור את הסחורה מיד. לאחר שהיית המשפט החליט על החרמה אין חובה למכור. אם הסחורה המוחרמת היא סדינים, יכולה הממשלה לחתם במתנה לבית חולים.

היו"ר ב. אבניאל:
אני מעמיד להצבעה את הצעתי, שאינה עומדת יסתירה להצעתו של מר פרלשטיין.

ה צ ב ע ה

הצעת מר אבניאל - נדחתה

הסתייגות: ליו"ר הועדה ב. אבניאל: בטוץ פרט 7 יווספו המלים: למעט תקנה משנה 1(ג)(ז)(2) לתקנה 3(א) ותקנה משנה (2) ובתנאי שלא חשמש הרשות המפקחת בטמכותה לפי תקנה 11 אלא באמצעות מכרז פומבי ובתנאים המאפשרים בקורתו של הצבור.

ה צ ב ע ה

הצעת מר פרלשטיין - נדחתה

הסתייגות למר פרלשטיין.

היו"ר ב. אבניאל:
אני מעמיד להצבעה את החוק כולו.

ה צ ב ע ה

חוק לקיום תקפן של תקנות ההגנה (הוראת שעה) - אושר

היו"ר ב. אבניאל:
אנו עוברים לסעיף 2 בסדר היום - שאלת המשבר בדייג - הצעה לסדר היום שהועברה אלינו מטעם הכנסת.

רצוני לומר למשלחת ארגון הדייגים ונציג משרד החקלאות, כי היה בדעתנו לסיים את הסעיף הראשון בשעה 12 ולשבת אחרון שעה ארוכה, כפי שעניינכם הרציני מצריך. לצערנו נוכל לשבת עכשיו עוד רבע שעה. ולכן יכולים אתם לבחור באחת משתי האפשרויות: או שנקבע סליף זה כסעיף ראשון בישיבה הבאה, ואז כל הישיבה תעמוד לרשותכם, או שנקמע מה שאתם רוצים לומר לנו ברבע שעה ונמשיך בשבוע הבא. לי נדמה שאין תועלת בזה שנחיל עכשיו.

י. שביט:
בעיית הדייג נמצאת עכשיו בדיון בוועדה שמונתה על ידי שר החקלאות, ויש להניח שתוך 4-6 שבועות תסיים הועדה את עבודה. על ועדה זו הוטלו 3 תפקידים: לבדוק את בעיית הוצאות הייצור, בעיות השיווק ובעיית הכדאיות והבטחת כדאיותו של הצנף, שאלות שעליהן רוצה לדון ועדת הכלכלה. ועדה זו קיימה עד כה 5 ישיבות ותוך 4 הישיבות הקרובות תתחיל העסקת מסקנות. אני מבין שהחמר של ועדה זו יכול לשמר כחמר לוועדת הכלכלה, ולכן היינו מציעים לוועדת הכלכלה לדחות את הדיון עד לאחר שהועדה הצבורית תסיים את עבודתה.

היו"ר ב. אבניאל:
אתה מדבר בשם אגוד הדייגים?

י. שביט:
בשם משרד החקלאות.

נציג אגוד הדייגים:
השאלה הועלתה בכנסת כי היינו מעוניינים לעודד את דעת הצבור, ולהביא את הבעיה בפני פורמ

צבורי. עלי לציין כי המלצותיה של ועדת הכלכלה של הכנסת השניה ב-90-80 אחוז לא הוצאו לפועל. לכן רעינו צורך להעלות את הבעיה והח' אלמוגי העלה אותה.

הועדה הצבורית שנתמנתה על ידי שר החקלאות דנה בבטיות ויש להניח שבשבוע הבא תגש לטיכומים. אנו מעוניינים שועדת הכלכלה תקבל את החמר, תלמד את הבעיה ובמידה שהמלצות הועדה הצבורית לא יהיו לרצוננו, נעלה את הבעיה בפני ועדת הכלכלה.

היו"ר ב. אבניאל: על דעת עצמי רצוני לומר, כי ועדה פרלמנטרית אינה קשורה בוודות צבוריות ואינה יכולה לחכות 4-6 שבועות עד שהועדה הצבורית תחליט מה שתחליט. אנו חייבים להחזיר למליאה בזמן מתקבל על הדעת. תדעתנו ומסקנותינו, ובמקרה שמסקנות אלו לא תוצאנה לפועל, אנו יכולים לשאול מעל המה הכנסת מדוע לא הוצאו לפועל המסקנות.

אילו מר שביט היה אומר לנו כי חוץ שבועיים תביא לנו הועדה הצבורית חמר מאלף או מסקנות, הייתי מציע להמתין. אבל אם הוא אומר שזה ייעשה רק כעבור 4-6 שבועות, אין זה לכבודה של ועדה פרלמנטרית להמתין.

מ. אולמרט: אני חושב שאין קשר בין ועדה ממסלולית ובין דיון בוועדת הכלכלה בהצעה זו. משום כך דעתי היא שאנו חייבים לקיים דיון מקיף בבעיה ללא קשר עם הועדה הצבורית.

י. אלמוגי: כאשר אני העליתי את ההצעה לסדר היום התכוונתי לא רק לעורר את דעת הצבור אלא גם להגיע למסקנות מעשיות. ההבל בין מסקנות ועדה צבורית ובין מסקנות ועדה פרלמנטרית הוא בזה שמסקנות ועדה צבורית מניחים על שולחן השר ומסקנות ועדה פרלמנטרית מניחים על שולחן הכנסת. לכן אני מייצע לדייגים להסכים לדיון בוועדת הכלכלה. ואני מציע לא להתחיל בדיון זה היום אלא בשבוע הבא.

י. אלון: נכון שיש הבדל בין דיון בוועדה פרלמנטרית ובין מחקר שעושה משרד החקלאות. אבל יחד עם זאת איננו עוסקים בדיון אקדמאי, אלא כוונתנו למצוא פתרון נאות לבעיית הדיג. ולכן, לדעתי אין לנו נתונים מספיקים לדיון דציני בשאלה, כל עוד איננו יודעים מה הם הפתרונות המוצעים על ידי משרד החקלאות. כאשר חובאנה בפנינו הצעות משרד החקלאות נוכל לחוות דעתנו על הצעות מעשיות. לכן אני מציע להענות לבקשת משרד החקלאות ולדחות את הדיון.

היו"ר ב. אבניאל: אני מציע תיקון להצעתו של מר אלון. אנו נענים לבקשת משרד החקלאות בזמן מכטימלי של שבועיים ימים. אחרי שבועיים תחזרו אלינו, עם הנתונים שיהיו בידכם.

נציג אגוד הדייגים: שלחנו לכם תזכיר. נבקש כח לעיין בו בטרם תתחילו בדיון.

היו"ר ב. אבניאל: בזה ייחזרו מסיימם.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 13.15